

Затверджено
на засіданні кафедри економіки та
управління виробничим і
комерційним бізнесом
прот. № 1 від 18.09.2023р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

Управління ризиками

II семестр 2023-2024 навчального року

освітній рівень другий (магістр)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальність 076 Підприємництво та торгівля

освітня програма: - Підприємництво (II)

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Команда викладачів:

Лектор: Воловельська Ірина Валеріївна

Контакти : volov_iv@kart.edu.ua

Години прийому та консультацій: вівторок 08 ⁰⁰ – 10 ⁰⁰

Управління ризиками

Команда викладачів:

Лектор: Воловельська Ірина Валеріївна

Контакти : volov_iv@kart.edu.ua

Години прийому та консультацій: вівторок 08⁰⁰ – 10⁰⁰

Проблема ефективного управління ризиками стає першочерговим завданням, а забезпечення ефективного управління на підприємстві стає умовою стабільної роботи, гарантією незалежності та успішного розвитку не тільки підприємства, але й усієї країни. Агресивна конкурентна боротьба, відсутність законодавчої бази по забезпеченню підприємницької діяльності й охороні інтелектуальної власності, нерозвиненість ринку страхових послуг, практична відсутність ціннісних орієнтирів, нестабільність податкової політики, активний розвиток інформаційних технологій та ін. – все це фактори, що вимагають постійної уваги.

Все це вимагає теоретичного осмислення для підготовки практичних рекомендацій подолання існуючих проблем.

Таким чином, не в кого не викликає сумнівів у необхідності створення системи управління ризиками на кожному підприємстві.

Така система повинна бути комплексною і спрямованою на досягнення максимально ефективної роботи підприємства на основі мінімізації або нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз підприємства на основі розробленого та реалізованого комплексу заходів економічного, правового та організаційного характеру.

У зв'язку із цим розглянуто поняття цілей, задач та функцій управління, особлива увага приділена «школам управління». Також цілий розділ присвячено технологіям прийняття управлінських рішень, у тому числі прийняттю управлінських рішень в конфліктних ситуаціях і ситуаціях ризику.

Управлінська діяльність, як і будь-яка інша діяльність, може характеризуватися різним рівнем її якісних параметрів, виконуватися з більшою чи меншою ефективністю. Це визначається багатьма факторами, але в першу чергу залежить від тих особистісних і професійних якостей керівника, необхідність в яких визначається змістом і характером управлінської діяльності.

Це викликало необхідність поглибленого розгляду психологічних особливостей керування бізнесом, а також поняття етики бізнесу і корпоративної культури.

Значний вплив на управління бізнесом підприємства мають питання управління виробництвом та відповідно конкурентоспроможністю підприємства. Щоб підприємство працювало ефективно, ним необхідно грамотно керувати. Тому в даному курсі розглядаються такі моделі керування виробництвом, як «бережливе виробництво» та «б сигм».

Необхідно відзначити той факт, що в наявній навчальній літературі з питань управління бізнесом, дане поняття розглядається в різних варіаціях, таких, як менеджмент, вузькоспрямований психологічний підхід, або управління, яке направлене лише на одну ціль (наприклад мінімізацію витрат), або управління фінансами, виробництвом тощо. Але в жодному з них поняття управління бізнесом не розглядається в комплексі всіх перерахованих вище аспектів.

Поняття управління бізнесом розглядається не тільки з теоретичної позиції його визначення, але й з боку практичного застосування всіх наведених методів на рівні підприємства.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

Здатність до ініціювання та реалізації інноваційних проектів в підприємницькій діяльності.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Якщо вас цікавить відкриття власного бізнесу, максимально ефективна його робота за рахунок мінімізації або нейтралізації внутрішніх і зовнішніх ризиків на основі розробленого та реалізованого комплексу заходів економічного, правового та організаційного характеру, тоді вам просто обов'язково варто йти на цей курс!

Від здобувачів очікується: базове розуміння економіки, а також обізнаність в питаннях управління ризиками на підставі формулювання уявлення про необхідність управління бізнесом в умовах агресивного зовнішнього середовища, та формування навиків у застосуванні основних прийомів та методів управління у сучасному житті та бізнесі. Новизна: в використанні комплексного підходу щодо процесів управління ризиками на підставі системи прийняття рішень в умовах невизначеності за допомогою поглибленого розгляду психологічних особливостей керування бізнесом, поняття етики бізнесу і корпоративної культури.

Причому поняття управління ризиками розглядається не тільки з теоретичної позиції його визначення, але й з боку практичного застосування всіх його складових, а також методів протистояння кризовим явищам та підвищення ефективності роботи підприємства.

Команда викладачів і ваші колеги будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто - у робочий час.

Організація навчання

Цей курс, дає студентам глибоке розуміння систематизації успішних прикладів управління бізнесом та практичні рекомендації з його просування. А також дає можливість використання отриманих знань у подальшому навчанні та роботі на підприємстві; можливість самостійного контролю студентами власних знань; можливість використання в цілях самоосвіти.

Курс складається з однієї лекції і одного практичного заняття раз у два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії та розробки проекту. В рамках курсу передбачають лекції запрошених роботодавців.

Практичні заняття курсу передбачають виконання групових проектів з розробки конкретних заходів управління бізнесом (групи від 3х до 5 осіб) та презентацію власних проектів в кінці курсу. Проект фіналізується короткою роботою. Виконання завдання супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

- 1) Чому українським підприємствам сьогодні неможливо здійснювати діяльність без застосування певних інструментів управління бізнесом?
- 2) Яка нормативно-правова документація та законодавчі акти існують у сфері підприємництва в Україні та світі?
- 3) Яким чином покращити розвиток сфери бізнесу в Україні та світі?
- 4) Якими будуть ваші рекомендації та ваше бачення застосування інструментів управління ризиками?

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче.

	Кільк. годин	Тема лекції	Кільк. годин	Тема практичних занять
1	4	Вступ в управління ризиками	2	Види управління ризиками.
2	5	Психологія управління бізнесом	2	Методи психологічного впливу
3	5	Прийняття управлінських рішень. Особливості прийняття рішень на підприємствах залізничного транспорту	3	Методика прийняття управлінських рішень. Приклади управлінських рішень для підприємств залізничного транспорту
4	4	Управління конкурентоспроможністю бізнесу	2	Антикризове управління бізнесом
5	4	Управління виробництвом	2	Моделі управління ризиками
6	4	Управління персоналом	2	Ризики в сфері управління персоналом
7	4	Управління фінансами	2	Фінансові ризики
Іспит с дисципліни				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Заловільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E

НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

№ п/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Робота з конспектом лекцій, додатковою літературою з метою підготовки до семінарських і практичних занять	25
2	Робота з основною та додатковою літературою з метою підготовки публікацій та доповідей на наукових конференціях	29

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання застосування інструментів управління бізнесом. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 20 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями та стислою презентацією виконаного завдання.. **Максимальна сума становить 40 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання. **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Іспит:

- Студент отримує іспит за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Програмні результати навчання

Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

Визначати, аналізувати проблеми підприємництва та розробляти заходи щодо їх вирішення.

Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва.

Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької діяльності

Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких структур за умов невизначеності та ризиків

Впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких структур

Команда викладачів:

Воловельська Ірина Валеріївна (<https://kart.edu.ua/staff/volovelska-iv>) – лектор з питань управління ризиками в УкрДУЗТ. Науковий ступінь кандидата економічних наук присуджено в 2009 році. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д 64.820.05 при Українській державній академії залізничного транспорту за спеціальністю 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» на тему: «Вибір оптимальної інноваційної стратегії підприємств залізничного транспорту» (науковий керівник - професор Дикань В. Л.).

Напрямки наукової діяльності: економічна безпека підприємства в умовах невизначеності; економічна психологія; питання управління бізнесом; обґрунтування господарських рішень; інноваційна діяльність та стратегічні напрямки розвитку підприємств.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

- 1 Невизначеність характеризується:
- 2 Існують наступні типи невизначеності:
- 3 Повна невизначеність – це:
- 4 Повна визначеність – це:
- 5 Що з цих характеристик не є видом вірогідності:
- 6 Закон великих чисел свідчить:
- 7 Об'єктивні причини невизначеності – це:
- 8 До причин невірогідності інформації не відносяться:
- 9 Неоднозначність не визначається наступними характеристиками:
- 10 До причин недостовірності не відноситься:
- 11 Неоднозначність виникає при:
- 12 До видів неоднозначності не відноситься:
- 13 Невідомість свідчить про:
- 14 До причин невідомості не відносяться:
- 15 Математична вірогідність - це:
- 16 Статистична вірогідність спирається при розрахунку на:

- 17 Причини невизначеності підрозділяються на:
- 18 Невизначеність зовнішнього середовища не характеризується:
- 19 Існують наступні типи невизначеності:
- 20 Повна визначеність – це:
- 21 Закон великих чисел свідчить:
- 22 До причин невірогідності інформації не відносяться:
- 23 До причин недостовірності не відноситься:
- 24 Статистична вірогідність спирається при розрахунку на:
- 25 Причини невизначеності підрозділяються на:
- 26 Математична вірогідність - це:
- 27 Невизначеність зовнішнього середовища не характеризується:
- 28 При аналізі ризику необхідно виконати:
- 29 Першими почали досліджуватися ризики:
- 30 Перший етап формування ризик-менеджменту характеризувався: